

Anteckningar samordningsforum den 29 april 2015

Plats: Skolverket, Fleminggatan 14

Deltagande myndigheter: Christina Enqvist (Boverket), Agneta Broberg (Diskrimineringsombudsmannen), Robin Lapidus (Skolinspektionen), Eva Årestad Radner (Polismyndigheten), Eiwor Höglund (SCB), Gunnar Larsson (Konsumentverket), Anita Forsnäsgrård (Konsumentverket), Pontus Ekstedt (MUCF), Fredrik Malmberg (Barnombudsmannen), Anna Karin Boqvist (Barnombudsmannen), Ellionor Triay Strömvall (Barnombudsmannen), Anna- Karin Quetel (Livsmedelsverket), Lars Malmström (Finansinspektionen), Jeanette Azinovic (Arbetsförmedlingen), Staffan Forssell (Kulturrådet), Mika Romanus (Kulturrådet), Johan Carlson (Folkhälsomyndigheten), Katarina Munier (Socialstyrelsen), Anna Ekström (Skolverket), Helén Ängmo (Skolverket)

Minnesanteckningar: Ellionor Triay Strömvall (Barnombudsmannen)

1. Inledning och presentation av Skolverket och skolsituationen i Sverige

Mötet inleddes med lunch, under vilken mötets värd Skolverkets generaldirektör Anna Ekström hälsade samtliga mötesdeltagare välkomna. Därefter presenterade hon och biträdande generaldirektör Helén Ängmo Skolverket och skolsituationen i Sverige.

Skolverket startade 1992. De ansvarar bland annat för att ta fram styrdokument, nationell skolutveckling, utvärdering och uppföljning av skolan, legitimation för lärare och förskollärare och fördelar statsbidrag (ca nio miljarder). De har ca 540 personer anställda, exempelvis statsvetare, lärare, beteendevetare, ekonomer, jurister. 44 % av verksamhetskostnaderna går till nationell utveckling. Skolverkets verksamhet är till mycket stor del styrd av regeringsuppdrag (92 %). Att hantera uppdrag med snäva tidsramar på ett rättssäkert och effektivt sätt är en av Skolverkets största utmaningar. De har en verksamhet med stort allmänintresse och mediefokus. Deras upplysningstjänst sväller, skolan är en arena där många vill påverka. Därför ingår de i många samråd och nätverk.

De har många målgrupper: uppdragsgivare (riksdag och regering), 290 kommuner och ca 800 fristående huvudmän, 4100 kommunala skolenheter och 830 fristående skolenheter, 260 000 rektorer, lärare och övrig personal, föräldrar, arbetsgivare, media, allmänhet m.m. Även elever ibland. Det finns ca 2 150 000 elever i Sverige, därför måste de jobba med webblösningar. Det är en stor utmaning och de gör stora satsningar, bl.a. "Välja skola" (<http://valjaskola.se>) där olika mått för skolors kvalitet och resultat presenteras, med syftet att ge elever och föräldrar stöd vid val av skola.

Det finns en strategisk plan för 2013-2016, förändring både inom myndigheten och i omvärlden. Behov av strategisk riktning för styrning av myndigheten, profilera sig som kunskapsproducent. Statskontoret har fått i uppdrag att se över styrningen av Skolverket. Det har kommit kritik från Riksrevisionen och det behövs en genomlysning av organisationen.

Vad händer på skolområdet? Var tredje år gör OECD mätning av skolresultaten, den s.k. PISA studien. Resultatutveckling 2000-2012 är för Sverige nedåtgående. Man gör mätningar i tre ämnesområden, matematik, läsförståelse och naturvetenskap. Alla ämnen mäts inte, t.ex. inte engelska där svenska elever är på topp, endast slagna av Malta, eller samhällskunskap där eleverna också är väldigt duktiga. De tre ämnen som testas är dock centrala.

År 2000 låg Sverige över OECD-genomsnittet. Nu ligger vi under och det är det största kunskapsstappet i hela OECD. De högrepresterande har tappat mer än de lågpresterande. Skolan har tappat golvet för de som presterar sämst. Att ta bort alla nyanlända, de elever som invandrat efter skolstart, ger väldigt lite skillnad. Likvärdigheten minskar också, vilket Skolverket anser det vara det viktigaste. De socioekonomiska skillnaderna är större idag än tidigare. Förr var det mer jämställt för skolan kompenserade mer. Skillnaden mellan skolor är en skillnad som rusat iväg. Några anledningar till det är boendesegregationen och det fria skolvalet.

Vad gäller likvärdigheten är det stor skillnad i hur huvudmännen tar del av statsbidragen, de tenderar att hamna i skolor som redan presterar bra. Riksdag och regeringen pratar om att rikta statsbidrag till de skolor som behöver det mest. Men redan idag satsar Sverige mycket på skolan i jämförelse med andra länder, så det gäller att hitta system som gör att alla skolor utvecklas till bra skolor.

Vilka åtgärder behöver prioriteras? De tre L:n: *Likvärdigheten*: alla skolor måste utvecklas till bra skolor. *Lärarna*: kompetensförsörjning, förutsättningar och kompetensutveckling för ökad kvalitet i undervisningen. Lärarutbildningen har tappat i status. Lärarna rankar sin egen status väldigt lågt, hälften skulle välja en annan utbildning om du kunde välja idag. Det är brist på behöriga lärare och det måste lösas. Man måste tänka utanför boxen, t.ex. kortare lärarutbildningar och mer fortbildning av existerande lärare. *Långsiktigheten*: långsiktigt stöd i implementeringen, systematiskt kvalitetsarbete som nav i utvecklingen. Det har funnits ett pedagogiskt arbetssätt där eleverna har lämnats för mycket ensamma, vilket missgynnar svaga elever.

Nyanländas lärande Mål med Skolverkets insatser är ökad målpuppfyllelse för nyanlända elever genom alla elevers rätt till utbildning, flerspråkighet som tillgång och inkluderande förhållningssätt (ju fortare eleverna kommer ut desto bättre). Stora erfarenheter från Balkantiden, då Sverige hade mycket invandring och lyckades bra. Klarar vi det här och ger en bra start i Sverige ger vi både Sverige och de här barnen bra förutsättningar. Kompetensutvecklingsinsatser behövs, använda nätet mer, för att kunna ge barnen de begrepp de behöver. Det behöver finnas informationsmaterial om den svenska förskolan och skolan. Kartläggningmaterial och bedömningsmaterial i svenska, diagnosmaterial för att säkerställa i vilken klass de ska börja.

Mönster i gymnasieskolan

- Få söker till yrkesutbildningar, vilket är ett problem med tanke på hur arbetsmarknaden ser ut. Tidigare var det 35 % och nu 26 %. Situationen i Danmark är lika som Sverige, i Finland och Norge är det ca 50 %.
- Det finns ett allmänt behov av att stärka relationen skola-arbetsliv. Det finns brister i arbetsplatsförlagt lärande. Skolverket jobbar därför med handledarutbildning, skolan och arbetsplatsen ska ha bättre kontakt med varandra.
- Det är viktigt att försöka upprätthålla ett brett utbud av yrkesutbildningar. Små kommuner kan ha svårigheter, därför är det viktigt att lyfta frågan om samverkan.
- Könstereotypa val till yrkesprogram. Flest pojkar som söker. Flickor söker vårdprogram.
- Socioekonomisk bakgrund spelar in.
- Problem med introduktionsprogrammen, de är inte tillräckligt anpassade efter elevernas behov, t.ex. nyanlända.
- Mottagarkapaciteten är begränsad. Det finns 30-35 regeringsuppdrag på detta område.
- Val till gymnasieskolan, högskolebehörigheten per automatik togs bort i och med den nya skolreformen 2011, vilket gör att färre söker till yrkesprogrammen.
- 30 % klarar inte gymnasieskolan. Stora kvalitetsproblem på yrkesprogramsutbildningarna t.ex. John Bauer koncernen som gick i konkurs. Det är en stor politisk fråga. Introduktionsprogrammen har växt, språkinstruktionen har växt mest.

2. MUCF informerar om sitt regeringsuppdrag att integrera ett ungdomsperspektiv i myndigheternas verksamhet

Avdelningschef Pontus Ekstedt informerar om myndighetens regeringsuppdrag med fokus på en ungdomspolitik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande. Nyheter i ungdomspolitikerna är ett nytt ungdomsperspektiv. Tre prioriterade områden: ungdomars egen försörjning, ungdomars inflytande samt ungdomars psykiska hälsa. Vad är ett ungdomsperspektiv? Det finns en mångfald bland unga, de är inte bara unga. De ska stödjas i sin självständighet och ges möjlighet till inflytande. Vilar på två ben: ungas egen röst och kunskap om unga. De ska höra vad unga själva anser om detta och ha dialog med ungdomar 13-25 år.

MUCF ska stärka arbetet med integreringen av ungdomsperspektivet i statliga myndigheters verksamhet och arbeta med att stödja en kunskapsbaserad kommunal ungdomspolitik. Det finns en handlingsplan för integrering av ett ungdomsperspektiv. Detta ska bland annat ske genom att koordinera myndighetens samlade resurser och ett strategiskt och långsiktigt samarbete med relevanta statliga myndigheter samt genom att utveckla samarbetet med

kommuner och landsting. MUCF vill inte göra det här arbetet själva utan vill inkludera andra myndigheter. De har tittat på goda exempel som jämställdhetspolitiken och funktionshinderspolitiken. De försöker hitta myndigheter som vill jobba med dem och samtidigt stötta det arbete som redan pågår hos myndigheterna. Det vill ha reda på vilket sätt de stöttar myndigheter bäst och den 15 juni är det stor hearing om detta.

3. Runda med information från myndigheterna om deras arbete med fokus på barn

Barnombudsmannen är ordförande för myndighetsnätverket och presenterar syftet med nätverket, vilket är att göra myndighetsarbetet effektivare. Det är inte meningen att lägga mer arbete på någon myndighet, utan att hitta olika samarbetsformer i nätverket. Vad gäller Barnombudsmannen så rör allt arbete på myndigheten barn, i år fokuseras arbetet på barn med funktionsnedsättning. En rapport om detta ska lämnas till regeringen i mars nästa år. Den 30 mars i år lämnade myndigheten sin rapport "Välkommen till verkligheten" som handlar om barns upplevelser av kränkande behandling och trakasserier i skolan.

Konsumentverket har jobbat med barns skuldsättning och information till inkassoföretag som i många år har drivit in skulder som personer dragit på sig under barndomen. Målgruppsarbete, 0-17 år och 18-25 år. Myndigheten jobbar även mot grundsärskolan, där det finns behov av skolmaterial gällande privatekonomi som är anpassat till särskolans elever.

Boverket har flera uppdrag att skapa större möjligheter för innovativt byggande. De har delat ut medel till ett antal företag, som ska gå till innovativt byggande, moduler, containerprodukter etc. De har tävlingar för billigare byggande för studenter, t.ex. Attefalls- husen. 45 olika projekt har fått medel. Det hänger starkt ihop med ungdomars möjligheter att flytta hemifrån. De har även tittat över sina byggregler för att göra det billigare och mer effektivt.

MUCF fick i mars i år en ny instruktion, som fokuserar på ungas etablering på arbetsmarknaden. De håller på att inrikta myndigheten efter det och tror att det kommer innebära en större renodling av uppdrag. En annan sak de fokuserar på är hur de kan använda sig av det här nätverket mer effektivt, sätta medarbetare i undergrupper och liknande. De har också ett uppdrag om psykisk ohälsa och planerar hur de ska kartlägga och arbete detta.

Arbetsförmedlingen, där är ungdomsfrågan den absolut viktigaste frågan för närvarande. Regleringsbrevet är lite detaljreglerat till skillnad mot tidigare regleringsbrev, så därför får de vara proaktiva för att hitta vägar. Målet är att sänka ungdomsarbetslösheten. De har ett uppdrag att samarbeta med delegation för unga i arbete och de tog därför initiativ till dialogkonferenser och har startat de första kommundialogerna i Malmö och Karlstad. De har bjudit in till 24 olika tillfällen. Den första avsiktsförklaringen har skrivits på av Kristiansands kommun och målet är att komma överens om en avsiktsförklaring med varje kommun. De vill kroka arm för de klarar inte uppdraget själva.

Kulturrådet har uppdrag att vara HBT-strategisk myndighet. De fördelade stora stöd till skapande skola, 92 % av kommuner sökte detta. Det har fått större genomslag och bättre kvalitet och barn och unga har varit närvarande hur stödet ska se ut. Myndigheten blickar mot de mindre barnen, och satsar på "Skapande

skola" till förskolan och har gett 10 miljoner i bidrag till förskolan. Vad gäller de små barnen har de även läsfrämjande insatser, "Bokstart" om små barns läsutveckling där de möter de små barnen i deras egna miljöer.

Socialstyrelsen har 55 olika uppdrag som har kopplingar till barn och unga, vissa regeringsuppdrag och vissa egeninitierade. Myndigheten får ständigt frågor från socialtjänsten om utvärderade metoder som inte känner till alla handböcker och liknande som finns. Myndigheten arbetar därför för att de ska få genomslag i praktiken och ska samlas kunskapsstöd, där det ska finnas en speciell flik gällande barn och unga. Det ska finnas ca 15 olika teman, exempelvis BVC, tandhälsovård och psykisk ohälsa. Den 15 april publicerade de jämförelser av sociala barn- och ungdomsvården, som bl.a. visade att det är svårt för placerade barn att komma in på gymnasiet eftersom de saknar behörighet.

Skolinspektionen arbetar sedan den 1 januari 2015 på ett nytt sätt. Tillsynen de bedriver är nu mer riskbaserad och riktar in sig på de skolor som har störst problem och utvecklingsbehov. Skolor väljs efter en riskanalys, baserad på kunskapsresultaten men också de egna enkäterna. Ca 20 % av skolorna kommer få besök och en grundlig genomgång. Alla huvudmän kommer också få besök. De arbetar också med hemmasittare, elever med lång och omfattande frånvaro. De har många anmälningssärenden gällande detta och de är svårutredda. Under våren fokuserar de på att utreda dessa och kombinera det med olika kommunikationsinsatser.

Myndigheten för delaktighet släpper den 13 maj en stor uppföljningsrapport "Hur är läget?" Det är lite dyster men intressant läsning. De har ett regeringsuppdrag att genomföra en kommunikationsinsats för att öka kunskapen om innehållet i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionens betydelse för barn och unga ska särskilt belysas och i den delen är det ett samarbete med BO. De har en panel med personer med funktionsnedsättning "Rivkraft" och de ska inleda en förstudie för att se om det är möjligt att komplettera panelen med en barnpanel.

SCB håller på att uppdatera register över hur stort antal barn som bor med ensamstående föräldrar. Det har gjorts en jämförelse mellan 76000 barn som har ensamstående förälder och det förs en diskussion med socialdepartementet om registret, man måste få till hushållskopplingar. Myndigheten har stöttat Skolverket i arbetet med lärare och har levererat en rapport om detta. Ska arbeta med unga som varken arbetar eller studerar och känner att det behövs mer samordning. De vill titta på gruppen 15-29 år och deras etablering på arbetsmarknaden och gör regionala prognoser på hur gymnasieutbildning kommer se ut de närmaste åren.

Polismyndigheten har fullt upp med att bilda den nya myndigheten. De har fått ett kort regleringsbrev för första gången. De har jobbat fram olika strategiska initiativ, speciellt arbetet med barn och unga. De vill komma närmare medborgarna och närmare kommunerna och har infört speciella kommunpolis och även områdespolis, speciellt för utsatta områden. De har haft pilotprojekt, testade medborgarlöften för att identifiera problembilden och för att hantera barn i riskzonen. Om ungdomar begår brott ska det hanteras snabbt och proffsigt.

DO släppte sommaren 2014, rapporten "Delar av ett mönster" i vilken alla anmälningar under en 6 månaders period analyserades. Analysen av anmälningar inom skolområdet visade bl.a. att elever som utsätts ofta inte tas på allvar och att

skolpersonalen ofta bidrar till att förstärka upplevelsen av kränkning då den negligeras av personalen. DO har nyligen gjort en granskning av 240 skolor och förskolor. Resultatet från granskningen visar bl.a. att en av de vanligaste bristerna är att skolorna inte följer upp tidigare planerade åtgärder. Myndigheten har låtit utvärdera sina ordinarie utbildningar. Utvärderingar visar att utbildningar i sig får toppresultat, men huruvida de lett till effekt eller inte är slumpmässigt. DO stoppar därför ordinarie utbildningar tills vidare, för att se över i vilka sammanhang utbildning framöver skall erbjudas.

Finansinspektionen deltar i den nationella upplysningstjänsten "Hallå konsument" för alla konsumentområden som Konsumentverket samordnar. FI har också en separat avdelad budget för finansiell folkbildning, där en av satsningarna är mot ungdomar. De har låtit en gymnasieskola ta fram en metod att jobba med ekonomiska frågor i olika ämnen, "Tingvalla-modellen". De har haft en skolkonferens där de bjöd in 150 rektorer och lärare, för att inspirera dem att arbeta med ekonomi på olika sätt. De ser rektorer som allt viktigare och tittar på hur man kan gå ner i skolåldrarna, för att eventuellt göra mer i tidigare åldrar.

Folkhälsomyndigheten är en sammanslagning av Smittskyddsinstitutet, Statens folkhälsoinstitut och delar av Socialstyrelsen. Försöker renodla hälsofrågorna, kommer också ta över de internationella hälsofrågorna och barnvaccinationsfrågorna. Huvudfokus på ett brett perspektiv och barn kommer in överallt i detta. Samarbetar med många olika myndigheter i folkhälsorapporten. Särskild undersökning om skolbarns hälsovanor, som är god eller mycket god, men det alarmerande är den psykiska ohälsa som ökar hos unga tjejer, som sömnsvårigheter och ont i magen. Kommer följa upp med ett antal seminarier under året. Andra frågor rör alkohol, narkotika, doping, tobak, spel (ANDTS) och de funderar runt uppföljningssystem av detta. Psykisk ohälsa, ska bl.a. titta på suicidfrågor. Väntar på att få policyuppdrag om sexuell hälsa. Har haft en stor tillsynsaktivitet gällande den fysiska miljön i skolan som inte alltid är roligt.

Livsmedelsverket har ett nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg. De arbetar för att höja kvaliteten på offentliga måltider. I skolans fall kan bra måltider bidra till bättre inlärning, bra relationer och hälsa. De svenska skolmåltiderna är omtalade internationellt då vi är ett av väldigt få länder som erbjuder måltider utan kostnad till alla elever i skolan. För att ge stöd i det har de gett ut materialet "Bra mat i skolan" och 2014 lanserades materialet "Hej Skolmat!". Skillnader i hälsa ökar och det finns skillnader utifrån socialekonomi och därför har de gett ut kostråd "Hitta ditt sätt" som väger samman både hälso- och miljöaspekter. Mat, måltider, hälsa och miljö är tvärssektoriellt och därför vill de samarbeta med andra myndigheter för att nå resultat.

Kronofogdemyndigheten (ej närvarande men har skickat in information i efterhand) Myndigheten har arbetat med omyndigas skulder och under 2015 fortsätter aktiviteter i samverkan riktade till aktörer där risk för skuldsättning av barn finns, som bok- och tidningsförlag, e-handelsaktörer, aktörer kopplade till körkortprocessen, riksidrottsförbundet m fl. Myndigheten analyserar sitt betalningsförelägganderegister en gång i halvåret och KOV gör därefter ett utskick av brev med uppmaning att inte ingå avtal med barn som kan leda till skuldsättning. Huvudinriktningen är att påverka så att risker för barns skuldsättning minskas. De har beslutat att initiera och genomföra möten med vissa utvalda aktörer. Kronofogden ansvarar för kontakterna med Trafikverket och Transportstyrelsen i fråga om deras yngsta kund; ungdom som tar körkort för

moped, traktor eller bil. Kontakterna har lett till myndigheterna valt att återkalla sina ansökningar om BF och ett arbete har påbörjats att hitta betalningsrutiner för ungdomar som inte kan leda till skuldsättning.

Datainspektionen genomförde hösten 2014 en tillsyn riktad mot tio inkassobolag på grundval av kronofogdens registeranalys. Under mars månad 2015 påbörjade DI en uppföljande kontroll mot inkassobolagen. Kronofogdens årsstatistik visar på ett sjunkande antal restförda barn och vid årsskiftet var vi nere på rekordlåga 770 barn. En analys av inflödet till den summariska processen visar även den på en positiv trend.

Eva Lidström Adler lämnar sitt uppdrag som myndighetschef i juni 2015 och i dagsläget är det inte klart vem som blir ny rikskronofogde.

4. Genomgång av myndighetsnätverkets organisation

Barnombudsmannen går igenom myndighetsnätverkets organisationskiss som har uppdaterats. Beredningsgruppen har gått igenom nätverkets organisation och en del undergrupper har försvunnit och nya grupper har tillkommit. Folkhälsomyndigheten tar med sig frågan om de kan tänka sig att leda den nystartade gruppen om barn och hälsa.

5. Nästa möte

Nästa möte hålls i november 2015 och Arbetsförmedlingen kommer då vara värd.